

**ДО
АКРЕДИТАЦИОННИЯ
СЪВЕТ НА НАОА**

ДОКЛАД

**НА ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ ПО СТОПАНСКИ НАУКИ И УПРАВЛЕНИЕ
ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНОТО ОЦЕНЯВАНЕ ПО ПРОЦЕДУРА
ЗА ИНСТИТУЦИОНАЛНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО
АГРОБИЗНЕС И РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ - ПЛОВДИВ**

Уважаеми г-н Председател на АС на НАОА,

Постоянната комисия по стопански науки и управление предоставя на Вашето внимание настоящия доклад за резултатите от извършеното оценяване по процедурата за институционална акредитация на Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив. Докладът е разработен съгласно чл. 88а, ал. 5, т. 2 от ЗВО, чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 35, ал. 1 от ПДНАОА и приетите от Акредитационния съвет на НАОА /20.10.2016 г./ критерии за институционална акредитация на висшите училища в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование (ESG)- част 1 /1-10/ и по смисъла на чл.77, ал.2 от ЗВО.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ИНСТИТУЦИОНАЛНА АКРЕДИТАЦИЯ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ОБРАЗОВАТЕЛНО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ –ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 77, АЛ.2 ОТ ЗВО (ТАБЛИЦА 1)

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№	Решения	Номер и дата на протокола/дата на извършеното действие
1.	Информация за решението от предходната акредитация	Протокол № 8/ 18.04.2013 г.
2.	Откриване на процедурата от АС	Протокол № 20/ 06.10.2016 г.
3.	Утвърждаване на състав на ЕГ от АС	Протокол № 22/ 27.10.2016 г.
4.	Извършено посещение на ЕГ във ВУ	23 - 26.01.2017 г.
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПКСНУ	Протокол № 5/ 12.04.2017 г.
6.	Обсъждане и приемане на доклада на ПКСНУ и изпращането му до ВУ за становище	Протокол № 6/ 26.04.2017 г.
7.	След изтичане на срока по чл. 35, ал. 2 от ПДНАОА (относно становището на оценяваната институция) ПКСНУ предоставя доклада на АС	

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите (ВУАРР) - гр. Пловдив е получило институционална акредитация с решение на АС на НАОА на 18.04.2013 г., Протокол №8 от 18.04.2013 г. Получената оценка 6.45. за срок от четири години с капацитет 7200 студенти. Висшето училище е акредитирано и извършва обучение по следните професионални направления: ПН Икономика и ПН Администрация и управление.

Констатирано е, че направените при предходната институционална акредитация препоръки са изпълнени в определения за това срок (Протокол № 27/08.12.2016 г. от заседание на Акредитационния съвет на НАОА). При посещението на Експертната група е отделено приоритетно внимание на действията на висшето училище по изпълнение на препоръките с постоянен срок за изпълнение. В резултат на проведените разговори и преглед на наличната документация се констатира, че продължава работата по изпълнение на направените препоръки, които имат постоянен срок на изпълнение.

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ИНСТИТУЦИОНАЛНА АКРЕДИТАЦИЯ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ (ESG) – ЧАСТ 1 (1-10) И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 77, АЛ. 2 ОТ ЗВО¹

Въз основа на изводите на Експертната група в доклада се оценява изпълнението/неизпълнението на всички критерии за институционална акредитация в съответствие с ESG- част 1 /1-10/ и по смисъла на чл. 77, ал. 2 от ЗВО, както следва:

СТАНДАРТ 1. ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 1.1. Висшето училище има документирана, публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване на качеството като част от стратегическото управление на образователната институция в интерес на обществените потребности.

Политиката по качеството на ВУАРР е документирана в Наръчника по качеството към Системата за управление на качеството (СУК) и е публикувана на уеб-сайта на ВУАРР (<http://uard.bg/bg/pages/view/303>). Констатирано е, че в политиката по качеството са формулирани основни цели, определящи стратегическото управление на университета, които съответстват на мисията на ВУАРР, целите, заложи в Стратегическия план за развитие на ВУАРР и са развити в Стратегията за научно-изследователската дейност и Стратегическия план за развитие и израстване на академичния състав на ВУАРР (публично оповестени на уеб-сайта на университета, <http://uard.bg/bg/pages/view/32>). Разработени са необходимите вътрешно-нормативни актове, осигуряващи качеството на образователния процес и научно-изследователската дейност във ВУАРР и обхващащи жизнения цикъл на студента. Основните вътрешно-нормативни актове са публично оповестени на уеб-сайта на университета.

За изпълнението на вътрешно-институционалните стандарти за качество отговаря заместник-ректор по учебната дейност, който докладва на академичен съвет (АС). Отчитането става ежегодно чрез отчета на ректора за изпълнението на Програмата за управление. Предоставени са доклади с наименование „Оценка на ефикасността на научно-изследователската

---

¹ Оценяването се извършва съгласно приетите от Акредитационния съвет Методика за оценяване по критериалната система на НАОА и Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти.

дейност и проведените обучения на персонала“ по години за анализирания период. На основата на посоченото се констатира, че по-ясно могат да бъдат представени направлението за реализация на резултатите от НИД, които да осигуряват взаимовръзката между научните изследвания и обучението във ВУАРР (вкл. чрез разработване на Правилник и дейности на административна структура за реализация на резултатите от научните изследвания в съответствие с изискванията на критерий 1.1.). Допълнителни регламенти, които са разработени за оценяване на нивото на научно-изследователската дейност и осигуряване участието на студентите в нея са „Правила за научноизследователската дейност на студентите, докторантите и специализантите“. Прилагат се процедурни методи и средства за проверка на оригиналността и автентичността на дипломни и дисертационни работи, съгласно Правилника за устройството и дейността на ВУАРР, в т.ч. програмата Advego Plagiatus за проверка на уникалност на текст. Предоставени са данни (Таблица 15) за извършени проверки (на публикации в издателство Талант, на научни доклади за студентските форуми и на дипломни работи) за плагиатство.

Констатации за изпълнение на критерий 1.1:

По 1.1.1. Във ВУАРР е официално утвърдена и обявена на интернет страница политика по качеството, за реализирането, на която е разработена необходимата организационна структура и са разпределени отговорности между различните нива на управление на качеството. Заинтересованите страни от дейността на ВУАРР са обхватно дефинирани в СУК и са осигурени условия за прозрачност на дейността на висшето училище, чрез включване на представители на студенти във факултетен и академичен съвет, съвет по качеството, разширени катедрени съвети, комисии и провеждане на анкетни допитвания. Мненията на потребителите на кадри се отчитат чрез анкети и групови дискусии, а при необходимост и чрез участие в съвета по качеството.

По 1.1.2. Разработени са официални вътрешно-нормативни актове, осигуряващи качество на образователния процес и научно-изследователската дейност във ВУАРР, които обхващат жизнения цикъл на студента. В тях са заложили основни цели, свързани с образователната и научно-изследователската дейност на ВУАРР, създаващи необходимите условия за поддържане на високо професионално равнище на преподавателската и научната дейност.

По 1.1.3. Ежегодно се отчита нивото на научно-изследователската дейност (НИД) във ВУАРР (участие в проекти, публикации, обучения и др.) на основата на идентифицирани в стратегическите документи цели, свързани с НИД, и формулирани критерии и показатели за качеството и ефективността ѝ. Констатира се, че по-ясно могат да бъдат представени направлението за реализация на резултатите от НИД, които да осигуряват взаимовръзката между научните изследвания и обучението във ВУАРР (вкл. чрез разработване на Правилник и дейности на административна структура за реализация на резултатите от научните изследвания).

По 1.1.4. Приети са и се прилагат вътрешни нормативни актове, процедурни методи и средства за проверка на оригиналността и автентичността на дипломни и дисертационни разработки и на научни публикации. Предоставени са данни за извършени проверки и установени опити за плагиатство.

Критерий 1.2. Висшето училище поддържа вътрешна система за качеството на обучението и на академичния състав, която включва и проучване на студентското мнение.

За реализиране на политика за осигуряване на качеството във ВУАРР е разработена, внедрена и се поддържа Система за управление на качеството (СУК), съответстваща на ISO 9001:2008 (първоначална сертификация от 2009 г. и последваща ресертификация от Интертек през 2015 г.). Във ВУАРР органи за осигуряване на качеството в СУК са: представител на ръководството – заместник-ректорът по акредитация и качество; мениджър по качеството; съвет по качеството (в състав от девет члена, в т.ч. представител на студентски съвет при ВУАРР, а при необходимост и представители на работодатели); отговорници по качеството; инспектор по качеството и екип от вътрешни одитори. През анализирания период са проведени 15 вътрешни одита (по три одита годишно).

Вътрешните одити обхващат всички процеси, включени в системата за управление на качеството и се провеждат в основните, регионалните и административните звена и центъра за дистанционно обучение. Като наблюдаващи вътрешния одит лица, от 2016 г. са включени

представители на студентите. Обобщени доклади от вътрешните одити са публикувани на уеб-сайта на ВУАРР (<http://www.uard.bg/bg/pages/view/73>).

Независима информация от студенти и външни заинтересовани лица за качеството на учебния процес се получава чрез разработени въпросници и проведени анкетни допитвания, обхващащи целия цикъл на обучение от кандидат – студенти до дипломанти. Предоставени са анкетни форми и обобщени анализи след осъществени допитвания до следните целеви групи: кандидат-студенти; студенти; випускници и работодатели. Резултатите от вътрешните одити и проведените анкети се оповестяват с годишните отчетни доклади на ръководството на ВУАРР. Предоставени са доказателства (програми и протоколи) за обученията на персонала, свързани с качеството за периода на оценяване.

Констатации за изпълнение на критерий 1.2:

По 1.2.1. Във ВУАРР е разработена, внедрена и се поддържа Система за управление на качеството (СУК), съответстваща на ISO 9001:2008 (първоначална сертификация от 2009 г. и последваща ресертификация от през 2015 г.). Органи за осигуряване на качеството в СУК са: представител на ръководството – заместник-ректорът по акредитация и качество; мениджър по качеството; съвет по качеството (в състав от девет члена, в т.ч. представител на студентски съвет при ВУАРР, представители на работодатели се включват само при необходимост); отговорници по качеството; инспектор по качеството и екип от вътрешни одитори.

По 1.2.2. Във ВУАРР се извършват периодично вътрешни одити за определяне на ефективното поддържане на СУК, като за периода на оценяване във ВУАРР са проведени 15 вътрешни одита (по три одита годишно). Като наблюдаващи вътрешния одит лица, от 2016 г. са включени представители на студентите. Обобщени доклади от вътрешните одити са публично оповестени на уеб-сайта на университета. Резултатите от вътрешните одити и осъществените проучвания на заинтересованите страни се оповестяват в годишните отчетни доклади на ръководството на ВУАРР. За получаването на независима информация от студенти и външни заинтересовани лица за качеството на учебния процес са разработени въпросници за анкетни допитвания, обхващащи целия цикъл на обучение от кандидат – студенти до завършили обучението си лица.

СТАНДАРТ 2. РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 2.1. Висшето училище изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на учебната документация на професионалните направления и съответните специалности (квалификационни характеристики, учебни планове и програми и други) при съдействието на заинтересовани страни.

Учебната документация във ВУАРР е разработена, одобрена и се обновява в съответствие със Закона за висшето образование (ЗВО) и вътрешни нормативни актове като: Правилник за устройството и дейността на ВУАРР; Правилник за организация на учебната дейност; Правилник за организация на учебния процес в дистанционна форма на обучение; Правила за разработване на учебни планове и учебни програми в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“; Правилник за прилагане на системата за натрупване и трансфер на кредити; Правилник за реда на утвърждаване на учебната документация.

Обучението на студентите във ВУАРР се извършва по учебни планове за ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ по специалности от акредитираните професионални направления: 3.7. „Администрация и управление“ и 3.8. „Икономика“. Обучението на докторантите във ВУАРР се извършва по учебен план за ОНС „доктор“ по акредитирани докторски програми – докторска програма „Финанси и банково дело“ в ПН 3.8.Икономика и докторска програма „Растениевъдство“ в ПН 6.1 Растениевъдство. Броят на предлаганите образователни програми по професионални направления и квалификационни степени е съответно: 8 в ОКС „Бакалавър“ (4 в ПН „Администрация и управление“ и 4 в ПН „Икономика“); 17 в ОКС „Магистър“ (11 в ПН „Администрация и управление“ и 6 в ПН „Икономика“) и 2 в ОНС „Доктор“ (една в ПН „Икономика“ и една в ПН „Растениевъдство“). За периода на оценяване са прекратени три

образователни програми, които са в магистърска степен на обучение, две в ПН 3.8 „Икономика“ и една в ПН 3.7. „Администрация и управление“.

Учебните планове са разработени по единен стандарт и са в съответствие с квалификационните характеристики на специалностите. Учебните програми по дисциплини от учебния план на съответните специалности в бакалавърска и магистърска степен са обособени в модули, включващи не по-малко от 15 аудиторни часа, разработени са по единен стандарт.

Действащата и утвърдена учебна документация за всички специалности периодично се анализира и обновява (при промяна в нормативната уредба или по решение на АС), с цел да се ориентира обучението към препоръките и изискванията на бизнеса, да се гарантират интересите на студентите, като им се осигуряват условия за мобилност, изява и реализация. Предоставени са доказателства за проведен „Анализ на специалностите (учебни планове и програми) в съответствие с конкретните потребности на бизнеса и изискванията на пазара на труда и включване на бизнеса в образователния процес на ВУ“, изготвен по проект за „Актуализиране на учебните програми във висшето образование в съответствие с изискванията на пазара на труда“, изпълнен по ОП „Развитие на човешките ресурси“. Резултатите от осъщественото изследване са публикувани на уеб-сайта на ВУ. По този проект и извън него през учебната 2015/2016 г. в сътрудничество с бизнеса са актуализирани общо 40 учебни програми (вкл. 13 бакалавърски и 27 магистърски), а през уч. 2016/2017 г. - 8 учебни програми в ОКС „Бакалавър“ и 17 в ОКС „Магистър“. От 01.2017 г., след актуализиране на Правилника за устройството и дейността на ВУАРР, са институционализирани Специализирани комисии по учебна дейност (в състава са включени представители на преподаватели, студенти и бизнеса, като комисиите ще подготвят доклади с експертно мнение за действащата учебна документация и становища за прекратяване на образователни програми) и Учебно методичен съвет (за наблюдение, анализ, оценяване, актуализиране и одобряване на учебните програми по специалности).

Практическото обучение се извършва в две основни насоки: решаване на практически задачи и проекти по време на лабораторни и семинарни занятия (в т.ч. чрез участие на представители на бизнеса в учебния процес) и провеждане на задължителни учебни практики. Предоставени са доказателства за сключени договори за сътрудничество с бизнеса (19 бр.) по проект за „Актуализиране на учебните програми във висшето образование в съответствие с изискванията на пазара на труда“ и при провеждане на практическо обучение по проект „Студентски практики“.

Във ВУАРР веднъж годишно се осъществяват проучвания на нагласите и очакванията на кандидат-студенти относно обучението, което ще получат във ВУАРР. Ежегодно обект на проучване са и обучаваните студенти, относно организацията на учебния процес и получаваната учебна подготовка. Допитвания до всяка от целевите групи (кандидат-студенти и студенти) за периода 2012-2016 г. са осъществени по съпоставима методика, което позволява проследяване на динамиката на степента на тяхната заинтересованост и удовлетвореност от учебния процес по специалности във ВУАРР.

Действащата учебна документация се анализира периодично в първичните звена, които при необходимост предлагат промени в нея по установен ред, измененията се приемат от ФС и АС. Броят на предлаганите образователни програми по професионални направления и квалификационни степени през учебната 2015/2016 е съответно: 8 в ОКС „Бакалавър“ (4 в ПН „Администрация и управление“ и 4 в ПН „Икономика“); 17 в ОКС „Магистър“ (11 в ПН „Администрация и управление“ и 6 в ПН „Икономика“) и две в ОНС „Доктор“ (една в ПН „Икономика“ и една в ПН „Растениевъдство“). За периода на оценяване са прекратени три образователни програми (две през уч. 2014/2015 г. и през уч. 2015/2016 г.). Те са в магистърска степен на обучение, две в ПН 3.8 „Икономика“ („Икономика и управление на туризма“ и „Маркетинг и реклама“) и една в ПН 3.7. „Администрация и управление“ („Управление на общините“). В учебните планове аудиторната заетост, включена в задължителния минимум и предвиденият общ хорариум за ОКС „бакалавър“ отговаря на изискванията на чл. 6, а за ОКС „магистър“ отговаря на чл. 10 от Наредба за държавни изисквания за придобиване на висше образование. Съотношението между задължителни, избираеми и факултативни учебни дисциплини е: задължителни – 70%, но не по-малко от 50% от общия хорариум и брой на учебните дисциплини; избираеми - до 20% от общия хорариум на учебните дисциплини и факултативни – 10% от общия хорариум и брой на учебните дисциплини. Учебният процес във ВУАРР е организиран съгласно изискванията на нормативната база за висшето образование в страната.

Констатации за изпълнение на критерий 2.1:

По 2.1.1. Действащата учебна документация на ВУАРР отговаря на изискванията на ЗВО и Наредбата за прилагане на системата за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища. Във ВУ има създадена организация за разработване, утвърждаване и актуализиране на учебна документация, ясно регламентирана във вътрешни нормативни актове и процедури и е обект на периодичен анализ и обновление, базирани на изследвания на мнението на студенти, работодатели и тенденциите на пазара на труда. Квалификационните характеристики се разработват по единен стандарт и определят сферата на професионалната реализация на студентите като обединява процедурите и критериите за прием, процедурите за признаване на квалификации, информация за срока на обучение, ECTS, ниво на обучение съобразно Европейската и Национална квалификационна рамка. Учебните планове по специалности на обучение в бакалавърска и магистърска степен и за ОНС „доктор“ кореспондират със съответните квалификационни характеристики, изискванията на ECTS и ЗВО.

По 2.1.2. Проведен е анализ на специалностите (учебни планове и програми) в съответствие с конкретните потребности на бизнеса и изискванията на пазара на труда и включване на бизнеса в образователния процес на ВУАРР в рамките на проект за „Актуализиране на учебните програми във висшето образование в съответствие с изискванията на пазара на труда“, резултатите от което са публикувани на уеб-сайта на ВУ.

По 2.1.3. ВУАРР организира обучение в три форми – редовна, задочна и дистанционна, разпределени съответно: 13%, 70% и 17%. Налице е тенденция на сериозно намаляване на дела на в редовна форма на обучение. Образователният профил на висшето училище определя като основни приоритети: общинско управление, алтернативен туризъм, регионално развитие, управление на проекти и агробизнес. Определените образователни цели кореспондират със съдържанието на специалностите и образователно – квалификационните и научни степени, по които се провежда обучението. Създадени са условия за периодичен анализ и обновяване на учебната документация и специалностна структура (в т.ч. при отчитане мнението на студенти и работодатели) чрез създаване на Специализирани комисии по учебна дейност и Учебно методичен съвет.

По 2.1.4. Проведен е „Анализ на специалностите (учебни планове и програми) в съответствие с конкретните потребности на бизнеса и изискванията на пазара на труда и включване на бизнеса в образователния процес на ВУ“, резултатите от което са публикувани на уеб-сайта на ВУ.

По 2.1.5. Учебният процес във ВУАРР е организиран съгласно изискванията на нормативните актове за висшето образование в страната. Спазени са нормативните изисквания за аудиторната заетост и общ хорариум хорариум за ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“.

СТАНДАРТ 3. ОБУЧЕНИЕ, ПРЕПОДАВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ СТУДЕНТИТЕ

Критерий 3.1. Официално са приети методически стандарти за учебната документация (учебни планове и програми) и стандарт (процедура) за промени в учебната документация, които са свързани със стимулиране на мотивацията и ангажираността на студента в процеса на обучение.

Във ВУАРР са приети и се прилагат методически стандарти за учебна документация (учебни планове и програми) и стандарт (процедура) за промени в учебната документация, които са свързани със стремеж към стимулиране на мотивацията и ангажираността на студента в процеса на обучение.

Ръководството на ВУАРР периодично прави проучвания на вътрешната и външната среда, а анализът на резултатите от направените проучвания стои в основата на вземаните решения за бъдещо развитие. За периода 2012 – 2016 г. ежегодно се осъществява проучване на предлаганите специалности от другите висши училища в страната и висши училища от чужбина. Представен е сравнителен анализ на учебни планове от ВУАРР с учебни планове за

специалностите в други висши училища, вкл. и от чужбина. Във ВУАРР са разработени и се прилагат стандарти за периодично усъвършенстване на учебната документация в съответствие с утвърдените във висшето училище вътрешно организационни нормативни актове. Представени са „Анализи на анкети с работодатели“ през периода 2012-2016 и «Анализи на анкети със студенти» през периода 2012-2016, които се вземат предвид при разработване и актуализиране на учебната документация.

През периода във висшето училище е осъществена документирана дейност по разработване и усъвършенстване на учебната документация в ОКС Бакалавър, ОКС Магистър и ОНС Доктор, която се характеризира със следните количествени показатели: 32 броя разкрити и утвърдени програми; 19 броя актуализирани и утвърдени програми; 3 броя отпаднали програми и 65 актуализирани програми. Значима форма на контакти на висшето училище с бизнеса са стажантските програми и организирането на практики със студенти. ВУАРР изпълнява проект за студентски практики, финансиран от ОП «Развитие на човешките ресурси» като през периода 2013- 2015 г. е осъществена необходимата дейност за сключване на 923 договори с работодатели, които осигуряват изискваната среда за провеждане на студентски практики. Във висшето училище са създадени условия за информиране и ориентиране на студентите за възможностите, които се предоставят за изграждането им като специалисти, както и за насърчаване на мобилността на студентите.

Организацията за привличане, прием и адаптиране на студентите във ВУАРР включва определянето на съответни административни структури, регламентиране на дейността им, набелязване на целите и задачите на текущата работа. Създадена е възможност за електронно кандидатстване на сайта на ВУАРР (<http://uard.bg/bg/pages/view/25>). За учебната 2015-2016 г. във ВУАРР се обучават студенти от 13 страни. След анализ на профила на своите възпитаници, ВУАРР насочва кампаниите си не само към току що завършващите, а и към работещи хора за насърчаване на ученето през целия живот, мотивация за кариерно развитие и израстване и големи възможности за успешна реализация. В образователния процес във ВУАРР мултимедийното представяне е широко застъпено, както при изнасяне на лекции, така и при провеждане на упражнения. Важен фактор за стимулиране на въвеждането на съвременни методи за обучение са проведените обучения „Методика на академично преподаване и научноизследователска дейност“ и „Въвеждане на съвременни методи на преподаване чрез информационни и комуникационни технологии“ (60 часа), проведени по проект „Усъвършенстване на системата за квалификация и кариерно израстване на преподавателите на ВУАРР“, където се акцентира върху въпросите за съвременните методи и форми на обучение».

Мнението на студентите за нивото на получените знания, съдържанието на учебния план, методите на преподаване, за перспективите за работа по специалността и съответните препоръки са обект на анализиране от академичното ръководство на ВУАРР. По подходящ начин се представят в сайта на висшето училище регулярно провежданите външни и вътрешни одити в системата на качеството. Външните одити се свързват както с акредитационни процедури във ВУАРР така и с одити, провеждани от външни агенции за оценяване на качеството. През периода в резултат на проведените вътрешни одити са формулирани 33 препоръки, които са основа за 33 последващи действия. През периода външните одити обхващат 24 препоръки, във връзка с които се регистрират 72 предприети действия.

На сайта на ВУАРР публично са оповестени изпитните процедури (вкл. Държавни изпити и дипломни защиты).

Констатации за изпълнение на критерий 3.1:

3.1.1. Във ВУАРР има изградена организация и периодично се анализира актуалността на предлагания учебен материал, като се взема предвид студентското мнение, мнението на потребителите и тенденциите в учебната документация на висши училища от европейското пространство на висшето образование. Създадени са подходящи условия за успешно функциониране на разнообразни информационни източници относно предлаганите от ВУАРР програми за обучение и възможности за развитие. През периода се провеждат ежетгодни проучвания на мнението на студенти и на работодатели, които се вземат предвид при разработване и актуализиране на учебната документация. През периода във висшето училище е осъществена документирана дейност по разработване и усъвършенстване на учебната документация в ОКС Бакалавър, ОКС Магистър и ОНС Доктор. Нормативните документи, обхващащи основните етапи от „жизнения цикъл“ на студента са

публикувани на сайта на ВУАРР и са достъпни за обществеността. Осигурен е достъп на студентите и на кандидат-студентите до учебните планове и квалификационните характеристики на предлаганите бакалавърски и магистърски програми, кратки анотации на учебните дисциплини, изучавани в отделните специалности във висшето училище чрез интернет страницата на ВУАРР.

3.1.2. Във висшето училище са налице организационни механизми за поддържане и развиване на съвременни методи и форми на преподаване на учебния материал. Ръководството на висшето училище полагат усилия обучението на студентите да отговаря и да се придържа към съвременните методи на преподаване като се търсят и прилагат доказали своята ефективност подходи за обучение в интерактивна среда. Във висшето училище е създадена организация за периодично проучване на мнението на студентите за прилаганите методи и форми на преподаване.

3.1.3. Във ВУАРР е създадена подходяща организация за провеждане на периодични вътрешни одити на качеството, в които се включват профилиращите дисциплини и воденето на практическите занятия. Резултатите от проведените одити се обявяват на сайта на висшето училище. Във ВУ е утвърдена практиката за провеждане външни и вътрешни одити, в които важна част е оценката на качеството на обучението като резултатите от тези одити се публикуват на сайта на висшето училище и са публично достъпни.

3.1.4. Във висшето училище е публикувана официално система за провеждане на изпитните процедури (вкл. Държавни изпити и дипломни защиты), която включва критериите и методите за проверка и оценка на знанията и уменията на обучаемите, както и критериите за поставяне на цифрова оценка.

3.1.5. Във ВУАРР са налице организационни механизми за приемане и разглеждане на студентски жалби, за което през ноември 2016 г. е приет «Правилник за разглеждането на сигнали за нередност и студентски жалби във ВУАРР».

СТАНДАРТ 4. ПРИЕМ, РАЗВИТИЕ, ПРИЗНАВАНЕ И ДИПЛОМИРАНЕ

Критерий 4.1. Изградени са структури и са разработени вътрешно-нормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на студентите включително до тяхната професионална реализация.

Във ВУАРР е осигурен достъп на студентите и на кандидат-студентите до учебните планове и квалификационните характеристики на предлаганите бакалавърски и магистърски програми, кратки анотации на учебните дисциплини, изучавани в отделните специалности във висшето училище чрез интернет страницата на висшето училище. ВУАРР притежава разширена Еразъм харта (подновена в края на 2013 г. за целия програмен период на Програмата Еразъм+ (2014 - 2020), която осигурява възможности за сътрудничество и мобилност на преподаватели, администрация и студенти. Международната активност в рамките на тази програма се регламентира в „Правилник за академичен обмен на студенти, преподаватели и преподавателски състав“. Във ВУАРР има 47 действащи споразумения за обмен по Програма Еразъм+ с партньори от 16 държави. 43 от договорите са за мобилност с цел обучение и 3 – за мобилност с цел практика. В периода 2012 – 2016 г. са подписани 27 нови договори и споразумения за сътрудничество извън програмата Еразъм+.

ВУАРР има оповестени правила и наредби за приема, получаваната квалификация и завършването на студентите, представени в нормативни документи, обхващащи целия „жизнен цикъл“ на студента, които са публикувани на сайта на ВУАРР и са достъпни за обществеността. Организацията за привличане, прием и адаптиране на студентите във ВУАРР включва определянето на съответни административни структури, регламентиране на дейността им, набелязване на целите и задачите на текущата работа.

Откроява тенденцията за намаляване на броя на приетите студенти- през 2012 г. са приети общо 2131 студенти (1361 студенти в ОКС Бакалавър и 770 студенти в ОКС Магистър), а през 2016 г. броят на приетите студенти спада с 56.7% - 1360 приети студенти- 801 студенти в ОКС Бакалавър и 559 студенти в ОКС Магистър. Тази тенденция се отразява и върху динамиката на броя на обучаваните студенти през периода- от 7454 студенти през 2012 г. – на 4504 студенти през 2016 г. Най-голямо намаление (57%) за периода 2012- 2016 г. се очертава при студентите от ОКС

Бакалавър. При броя на обучаваните студенти в ОКС Магистър намалението започва след 2014 г., но в сравнение с началото на периода (2012 г.) данните показват леко нарастване- от 789 обучавани студенти в ОКС Магистър през 2012 г. за последната отчетна година 2016- броят на обучаваните студенти в ОКС Магистър е 826 студенти. В рамките на този период относителният дял на чуждестранните студенти нараства от 0.16% през 2012 г. на 0.35% през 2016 г.

Във ВУАРР са разработени и се прилагат вътрешно-организационни документи, които осигуряват включване на студентите и докторантите в изпълнението на изследователски проекти в основните звена и в изследователските му структури. Студентите от ВУАРР участват в разнообразни форуми (Таблица 7): студентска научна сесия, юбилейна международна научно-практическа конференция „България на регионите“, научна сесия по проект „Изследване на антропогенните обекти за алтернативни или масови форми на туризъм“.

В рамките на Програма Еразъм+ през периода 2012-2016 г. са реализирани общо 63 студентски мобилности, от които 11 с цел обучение и 49 с цел практика и 65 мобилности на преподаватели.(Таблица 16 и Таблица 17). Във ВУАРР се полагат усилия за осигуряване на входяща мобилност, която през периода са участвали 22 студенти и 26 преподаватели. ВУАРР има създадена административна система за регистриране на реализацията на завършилите студенти и докторанти, във връзка с което се поддържа съответната база данни. Завършващите се насърчават да продължат развитието си в областта на преподаването и науката, като висшето училище подпомага най-добрите в развитието на собствен бизнес и активното им включване в практическото обучение на студентите. През периода 2012- 2016 г. броят на завършилите студенти се движи в интервала 1478 студенти през 2012 г. и 1815 студенти през 2016 г. като се откроява тенденцията за намаление през последните четири години. Във ВУАРР има създаден Клуб на възпитаниците, който функционира на доброволен принцип. Посредством клуба, висшето училище поддържа отворена комуникация между вече завършилите и настоящите студенти, като по този начин осигурява обмен на информация и опит между тях.

Констатации за изпълнение на критерий 4.1:

4.1.1. Във ВУАРР е осигурен достъп на студентите и на кандидат-студентите до учебните планове и квалификационните характеристики на предлаганите бакалавърски и магистърски програми, кратки анотации на учебните дисциплини, изучавани в отделните специалности във висшето училище чрез интернет страницата на ВУАРР.

4.1.2. Във ВУАРР са утвърдени и се прилагат стандарти за привличане, прием и адаптиране на студенти от страната и от чужбина. Висшето училище е приело и оповестило правила и наредби за приема, за получаваната квалификация и за завършването на студентите. Ръководството на ВУАРР анализира профила на възпитаниците на висшето училище и насочва кандидатстудентските кампании и към работещи хора за насърчаване на ученето през целия живот като фактор за мотивация за кариерно развитие и професионална реализация. През периода обучаваните студенти намаляват. В рамките на този период относителният дял на чуждестранните студенти нараства от 0.16% през 2012 г. на 0.35% през 2016 г.

4.1.3. Във ВУАРР се полагат усилия за включване на студентите и докторантите в изпълнението на изследователски проекти в основните звена и в изследователските му структури.

4.1.4. Във ВУАРР са приети и оповестени правила за академичното признаване на периоди на обучение и практика в чужбина, свързани с мобилността на студентите в рамките на договорни взаимоотношения с чуждестранни висши училища и европейските програми за образование и обучение.

4.1.5. Във висшето училище е създадена и се поддържа информационна система за регистриране на дипломираните студенти в ОКС Бакалавър и ОКС Магистър. Във ВУАРР е създаден Клуб на възпитаниците, чрез който се поддържа отворена комуникация между вече завършилите и настоящите студенти с цел да се обменя информация и опит между тези групи.

СТАНДАРТ 5. ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ

Критерий 5.1. Висшето училище има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, която е част от стратегията за развитие на институцията. Профил и квалификация на преподавателския състав.

Във ВУАРР са разработени, приети и се прилагат вътрешно-организационни нормативни и стратегически документи, които регламентират условията, изискванията и реда за развитие на преподавателския състав на ОТД, сред които се открояват Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав във ВУАРР, Система за оценяване и поддържане на качеството на обучението и на академичния състав и Правилник за атестиране на академичния състав на ВУАРР. През периода 2012- 2016 г. преподавателският състав на ОТД във ВУАРР нараства с 26% - от 81 през 2012- на 102 преподаватели, от които 87 преподаватели (85.3%) са на първи ОТД. (Таблица 4 и Таблица 12). Информацията за научния профил и кариерното израстване на преподавателите от ВУАРР е публично достъпна на сайта на ВУАРР

ВУАРР публикува на своята интернет страница информация, свързана с развитието на академичния състав. За периода 2012 – 2016 г. по научни направления са се хабилитирали 18 доценти и 16 професори. Обявени са конкурси за 3 доценти.

През периода 2012- 2016 г. в групата на преподавателите на ОТД настъпват редица положителни промени: увеличен е броят на хабилитираните преподаватели от 34 на 55 или с 61,8%; увеличен е броят на преподавателите на ОТД с научно-образователна степен „доктор“ от 52 на 62 или със 19,2 %. Налице са редица положителни промени в качествените параметри на преподавателския състав във ВУАРР през периода: повишени в научно звание „доцент“ са 17 преподаватели; повишени в научно звание „професор“ са 15 доценти; защитил ОНС „доктор“ – 1 асистент; защитили научна степен „доктор на науките“ – 3. Констатиран е неблагоприятен факт – към 2016 г. от общо 47 нехабилитирани преподаватели на ОТД само 7 (14.9%) притежават ОНС доктор. Според нормативните изисквания академичното израстване на тези преподаватели изисква те да притежават ОНС Доктор и това трябва да се има предвид при бъдещите действия на ръководството на ВУАРР в областта на осигуряване на необходимия по численост и квалификация преподавателски персонал. Хабилитираният академичен състав на първи ОТД, по всяка специалност в ОКС „бакалавър“ извежда между 86,5% – 97,3% от лекционните курсове. В ОКС „магистър“ хабилитираният академичен състав на първи ОТД, извежда от 87,5% до 100 от аудиторната заетост. Средната възраст на хабилитираните преподаватели на първи ОТД, които четат лекционни курсове към началото на 2016 г. е изчислена на 51,85 години. В сравнение с 2012 г. (предходният отчетен период) се констатира подобрене във възрастовата структура на хабилитираните преподаватели на първи ОТД, които четат лекционни курсове с 3,15 години. (от 55 г. през 2012 г.-- на 51,85 г. през 2016 г.) За обучението на студентите във ВУАРР са привлечени преподаватели на втори ОТД. От тях 14 са хабилитирани (3 професори и 11 доценти) и 1 нехабилитиран, или общо - 15. Делът (в %) на хабилитираните преподаватели на втори ОТД, които четат лекционни курсове в ОКС „бакалавър“ е между 2,7% - 13,51% , а нехабилитираните с образователна и научна степен „доктор“ - до 3% от тези курсове В ОКС „магистър“ хабилитираните преподаватели на втори ОТД извеждат между 6,67% и 12,50 % от аудиторната заетост. Средната възраст на хабилитираните преподаватели на втори ОТД, които осигуряват обучението е 51,7 год., т.е с 2,3 години по-ниска в сравнение с предходния отчетен период, а средната възраст на всички преподаватели на втори ОТД е 45,9 год.

Във ВУАРР мобилността (вътрешна и международна) се разглежда като средство за повишаване на квалификацията и обмяна на опит чрез привличане на български и чуждестранни лектори във ВУАРР, както и участие на преподаватели на основен трудов договор във ВУАРР в учебния процес на други висши училища в страната и чужбина. На базата на двустранни договори по програмата Еразъм+ ежегодно се реализира изходяща мобилност на преподавателите на ВУАРР (Таблица 16) в чужбина и входяща мобилност на чуждестранни лектори, което е важен фактор за подготовка на бъдещи съвместни научни проекти, публикуване на статии и усъвършенстване на учебната документация. В периода 2012-2016 г. са осъществени 265 творчески командировки и специализации в чужбина, т.е. на един преподавател за периода се падат 3,01 командировки.

Констатации за изпълнение на критерий 5.1:

5.1.1. През периода 2012- 2016 г. настъпват позитивни промени в количествените и качествените параметри на преподавателския състав във ВУАРР. Увеличен е броят на преподавателите на ОТД с 26%. Преподавателите на първи ОТД (87 преподаватели) към юни 2016 г. представляват 85.9% от академичния състав. Хабилитираните преподаватели към юни 2016 г. са 55 човека, което е 53.4% от преподавателския състав. Професорите представляват 34.5% от хабилитирания преподавателски състав. Нисък е делът на нехабилитирани преподаватели, притежаващи ОНС „доктор“. През периода 2013- 2016 г. във ВУАРР са обявени и реализирани 35 бр. конкурси за заемане на академичните длъжности „доцент“ и „професор“ – твърде високата динамика на кариерно израстване на академичния състав сама по себе си е положителен факт, но поражда въпроси относно критериите за това. Осигуреността на лекциите в ОКС Бакалавър и в ОКС Магистър с хабилитирани преподаватели показва, че хабилитираният академичен състав на първи ОТД, по всяка специалност в ОКС „бакалавър“ предоставя между 86,5 – 97,3% от лекционните курсове за съответните специалности, а в ОКС „магистър“ хабилитираният академичен състав на първи ОТД, извежда от 87,5% до 100 от лекционните курсове за съответните специалности. Средната възраст на хабилитираните преподаватели на първи ОТД, които четат лекционни курсове към началото на 2016 г. е 51,85 години.

5.1.2. Във ВУАРР са утвърдени по съответния ред и се прилагат процедури за заемане на академични длъжности, които са регламентирани в Правилника за прилагане на ЗРАС във ВУАРР. Последващият контрол върху резултатите от учебно-методическата и научноизследователска дейност на преподавателския състав се осъществява чрез периодични атестации. Основна роля за усъвършенстване на системата за професионалното развитие на персонала през периода във ВУАРР има активната дейност по изпълнение на проекти, в рамките на които през периода са проведени 153 обучения на преподавателски персонал и 41 обучения на административен персонал с разнообразна тематика.

5.1.3. Във ВУАРР са създадени стандарти и се прилагат практики за обмен на преподаватели с други висши училища и организации за определени периоди на преподаване и научни изследвания. Проведеният обмен е с различни цели – стаж, обмяна на опит, специализации, участия в международни срещи, конференции, семинари, преподавателска и научна работа и др.

5.1.4. ВУАРР има изградена система за атестиране на академичния състав по отношение на преподавателската и научноизследователската дейности с приноси към повишаване качеството на обучението. Въведена е система от стимули за академичния и административния състав в зависимост от степента на поддържане на качеството на обучението. ВУАРР има изградена и работеща система за атестиране на академичния състав по отношение на преподавателската и научноизследователската дейности с приноси към повишаване качеството на обучението. Във ВУАРР за периода 2013-2016 са атестирани общо 9 преподаватели, от които доценти – 4, гл. асистенти доктор – 2, асистенти – 3, което е относително малък брой. Ежегодно се провеждат анонимни анкети сред студентите относно стила на преподаване, уменията и отношението на преподавателите към студентите и учебния процес като резултатите от тези анкети се анализират периодично.

Критерий 5.2. Научноизследователска, художествено-творческа и спортна дейност на академичния състав и участието на обучаваните в тази дейност.

През периода 2012-2016 г. ВУАРР е актуализирало вътрешно-институционалната си система за организация, планиране, регулиране и отчитане на научноизследователската и консултантската дейност и обвързване на постигнатите резултати от преподавателите с тяхното кариерно развитие и израстване. Наред с развитието и усъвършенстването на нормативната база на научно-изследователските проекти и изяви във ВУАРР ръководството провежда дейност за разширяване на възможностите за включване на преподавателите в научни мрежи по съответните научни направления и дисциплини. ВУАРР е член на Алианса на университетите от Централна и източна Европа (ACEU: Alliance of Central-Eastern Universities), на Вишеградска Асоциация на университетите (VUA: Vishegrad Universities Association), на Европейската Асоциация за професионално висше образование (EURASHE) и на Международната федерация на движенията

за биологично земеделие (IFOAM).

Основните звена и изследователските структури, осигуряващи включването на преподавателите в изпълнението на научни проекти са Института по регионални изследвания (ИРИЗ) и Научно изследователския сектор. През периода Институтът за регионални изследвания осъществява седем изследователски проекти, които са насочени към анализ и задълбочено проучване на значими въпроси за социално-икономическото развитие на региона.

Във вътрешната проектна дейност на ВУАРР за акредитационния период са обхванати над 70% от преподавателите на основен трудов договор. Научноизследователската дейност на преподавателите е елемент от цялостната им академична дейност и като такава е нормативно заложена в длъжностната им характеристика. В Правилника за атестиране на академичния състав на висшето училище (чл. 9, ал. 1, т. 2) е залегнало изискването за изпълнение на научноизследователска и внедрителска дейност като един от основните показатели за отчет и оценка на преподавателя. През периода 2012- 2016 г. във ВУАРР се отчитат 136 участия в международни форуми и 468 участия на преподаватели в национални форуми (Таблица 5). През периода се отчитат 1010 броя научни публикации на преподаватели на ОТД във ВУАРР, от които 370 са в чужбина. (Таблица 6). В рамките на тази активност се открояват 18 публикации (Таблица 19), които са реферирани в престижните електронни бази – Scopus и Web of Science.

През периода 2012- 2016 г. във ВУАРР се осъществяват 9 национални и 11 международни проекти (Таблица 21) като по един от международните изследователски проекти (Implementation of a Quality Assurance System for training in organic food retailing – EcoQualify III) висшето училище е координатор на изследователски екип, включващ колеги от Гърция и фокусиран върху темата за иновациите.

Във ВУАРР са създадени условия и ред за участие на студентите, докторантите и специализантите в научноизследователската дейност, регламентирани с вътрешен нормативен акт - „Правила за организация на научноизследователската дейност на студентите, докторантите и специализантите“. Научноизследователската дейност на студентите, докторантите и специализантите се организира на ниво основни звена и катедри, при поэтапна конкретизация на водещите приоритети в националните и институционалните документи. ВУАРР, чрез основните и обслужващи звена и студентския съвет, осигурява общата нормативно-финансова и материално-техническа база и стимулира, организира и подпомага научноизследователската дейност на обучаваните чрез включване в международни и национални програми, при провеждането на общоинституционални научни прояви, както и чрез координация на осъществяваните междудисциплинарни изследвания. Основните и обслужващите звена на висшето училище – факултетът по „Икономика и управление“, департаментът по „Агробизнес и общообразователни науки“, Институтът по регионални изследвания и катедрите организират научноизследователска дейност на обучаваните, като приоритетно подпомагат реализацията на сравнителни теоретични и практико-приложни изследвания. През периода 2012 – 2016 г. се отчитат 277 студентските участия (Таблица 7) в изследователски форуми, които се характеризират с доминиране на формата на Студентската научна сесия, но заедно с това са проведени и други форуми- Младежки форум "Наука, технологии, иновации, бизнес", Студентска научна конференция "Студентски идеи за преодоляване на икономическата криза", Научна сесия по проект „Изследване на антропогенните обекти за алтернативни или масови форми на туризъм“.

Правилникът за издателската дейност на ВУАРР регламентира изискванията, условията, организацията и отделните издания на висшето училище, чрез които се разпространяват научните изследвания на академичния състав. Съществена роля в това отношение има и сп. „Ново знание“, което подробно отразява на своите страници провежданите научни форуми от висшето училище, обсъжданите материали и дискусиите на тях. ВУАРР - гр. Пловдив разполага със собствено издателство – Академично издателство „Талант“, в което в рамките на акредитационния период са публикувани 275 монографии, учебници, учебни пособия, сборници и аналитични доклади от проведени научни изследвания от преподавателите на висшето училище.

В Правилника за организиране и осъществяване защита на интелектуалната собственост във ВУАРР са дефинирани случаите представляващи плагиатство и са предвидени мерки срещу проявите на такова. Всички издания на ВУАРР, представящи научни изследвания и разработки, учебници и учебни пособия, се подчиняват на Закона за авторското право и сродните му права, Правилника за устройството и дейността на Издателския съвет и Правилника за организиране и осъществяване защитата на интелектуалната собственост във ВУАРР.

Основните стратегически документи на ВУАРР в областта на научната дейност са

Стратегически план за развитие на ВУАРР – гр. Пловдив за периода 2017 – 2022 г. , Стратегия за развитието на научноизследователската дейност във ВУАРР за периода 2015-2020 г. , и Стратегическият план за развитие и израстване на академичния състав на ВУАРР – Пловдив за периода 2016-2020 г.). Тези документи са огласени и достъпни за академичната общност на сайта на висшето училище. Като частно висше училище, ВУАРР осигурява финансирането на научноизследователската си дейност без помощ от държавния бюджет, а чрез собствени средства и активна политика на привличане на финансови средства за научни изследвания от външни източници. През периода относителният дял на преподавателите, участващи в международни проекти нараства от 25,33% през 2012 г. на 67,65% през 2016 г. За финансиране на научни проекти със собствени средства във ВУАРР е създаден вътрешен институционален механизъм. Реализираните през отчетния период приходи на ВУАРР от проекти по договори с финансиране от външни възложители от страната и чужбина са в размер на 5 927 837,65 лв., което се равнява на 25,4% от приходите от такси за обучение. Относителният дял на финансиране от договори с външни възложители е 21,4% от съвкупните приходи на ВУАРР от двата първоизточника (такси за обучение и средства по проекти). Научноизследователската дейност на преподавателите от ВУАРР е обект на ежегодно наблюдение и контрол от страна на катедрите, факултета, департамента, Института за регионални изследвания, ректорското ръководство и Академичния съвет. Институтът за регионални изследвания към ВУАРР събира и обобщава информацията от дейността на своите проектни екипи, НИС и отдел „Национални и международни проекти“, като периодично се отчита пред Научния съвет.

Констатации за изпълнение на критерий 5.2.

5.2.1. Във ВУАРР са утвърдени и се прилагат процедури за управление на научните изследвания и тяхното обвързване с образователната дейност. Целенасочената дейност в специализираната Лаборатория по иновации за развитие на регионите и агробизнеса (ИРРА) през периода се откроява с конкретни постижения: Свидетелство за регистрация на полезен модел слънчева сушилня с научен ръководител доц. д-р О. Карабаджов и Заявка за регистрация на патент №3528/16.06.2016г в Патентно ведомство на Р България относно нов модел конструкция на термopомпена сушилня. Преобладават научните изследвания и публикации в областта на аграрните науки за сметка на тези, които са в акредитираната област на знанието.

5.2.2. Във ВУАРР в съответствие със стратегическите и нормативните документи се осъществява дейност по международното сътрудничество в областта на научноизследователската дейност. Висшето училище има 141 чуждестранни партньорства. През периода са публикувани 1010 броя научни продукти на преподаватели на ОТД във ВУАРР, от които 370 са в чужбина Преподаватели на ОТД във ВУАРР през периода 2012- 2016 г. имат 18 публикации, които са реферирани в електронни бази Scopus и Web of Science.)

СТАНДАРТ 6. УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 6.1. ВУ осигурява и развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности, както и подходяща среда за дистанционно обучение².

ВУАРР разполага със собствена материална база като основният сграден фонд, наличните научни лаборатории и експериментални бази позволяват провеждане на планираното обучение и изследователска дейност. След 2012 г. е увеличен броят на работните места за практическо обучение и изследвания с разкриването на нови учебни зали и специализирани кабинети за студенти, докторанти и научни работници. Разгънатата площ е 12 190 кв.м. (Пловдив – 5454 кв.м;

---

² При заявено от висшето училище оценяване на дистанционно обучение.

В.Търново – 1898 кв. м и в Русе – 4838 кв.м) Базата позволява едновременно да се обучават 4200 редовни студента в аудитории и 1400 в лаборатории, опитни полета и производствени обекти. Допълнително могат да се обучават 5637 студента в задочна форма и 4000 - в дистанционна форма.

За подпомагане учебната дейност на студентите и докторантите висшето училище се инвестира в модернизирани на учебната среда- инвестираните средства в модернизиранието и дигитализирането на учебната среда за отчетния период е в размер на 418 766,89 лв.: За периода 2012-2016 г. са вложени средства за машини и оборудване, ремонти и строителство в размер на 1 598 753,99 лв. Висше училище по агробизнес и развитие на регионите има инвестиционна програма за нарастване на учебно-експерименталната база и лаборатории до 2020 г. ВУАРР има финансово осигурен проект за изграждане на трети и четвърти корпус с разгъната застроена площ 2000 – 2500 кв.м., включващи: аула, аудитории и семинарни зали, Център за научни изследвания с лаборатории, учебен туристически комплекс, втори корпус за библиотека, компютърни зали, зала за културни и художествени дейности с общо нови 970 места. ВУАРР разполага със седем собствени лаборатории и осем наети чрез договори лабораторни обекти с 320 места. Наред с това за целите на учебния процес е осигурена специфична база (учебно-опитна и експериментална база).

Информационното обслужване на студенти, преподаватели и административен персонал на ВУАРР се осъществява чрез внедрената и постоянно обновявана Интернет базирана система, достъпна на адрес: <http://isao.vuarr.com/>. Във ВУАРР е разработена информационна система, интегрираща в себе си компоненти за административно обслужване, за комуникация, за електронно обучение, кариерно развитие и др.. Разработени са софтуерни продукти за автоматизирано въвеждане и обработка на анкети в информационната система на ВУАРР. Компютърните центрове са свързани в обща мрежа. Осигурен е свободен безжичен интернет достъп на студентите. ВУАРР е с регистрирано собствено домейн име (uarr.bg; uarr-ruse.bg; vuarr.com) и разполага с 24 публични IP адреса.

През периода нараства библиотечният фонд в библиотеката на ВУАРР- до 34112 библиотечни единици през 2016 г. Библиотечният фонд, е обогатен с новопостъпили библиотечни единици на хартиен и електронен носител през последните 5 г. при което нараства от 33243 библиотечни единици през 2012 г. на 34112 библиотечни единици през 2016 г (Таблица 8). ВУАРР разполага със съвременен електронен каталог (<http://repository.e-uarr.bg/index.php?lang=bg>). Периодично се актуализира информацията за осигуряване на достъп до допълнителни бази данни като Alexander Street, Springer, EBSCO, Business Source Complete.

В съответствие с нормативните изисквания като част от процедурата по институционална акредитация на ВУАРР се включва и **оценка на средата за дистанционно обучение**. Във ВУАРР са изградени необходимите организационни предпоставки и се осъществява обучение на студенти в дистанционна форма от професионално направление 3.7 „Администрация и управление” в ОКС „Бакалавър” по специалността „Стопанско управление” и в ОКС „Магистър” по специалността „Стопанско управление” и от професионално направление 3.8 „Икономика” в ОКС „бакалавър” по специалностите „Аграрна икономика”, „Икономика на туризма”, „Финанси” и в ОКС „Магистър” по специалността „Финанси и банково дело”, съгласно своя образователен профил, мисия, цели и задачи. Дистанционното обучение във ВУАРР се провежда съгласно чл. 42, ал. 10 от ЗВО; Наредба за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища; Наредбата за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища. Дистанционната форма на обучение (ДФО) се организира въз основа на учебна документация, приета от Академичния съвет на ВУ по съвместно предложение на основното звено, водещо обучението и Центъра за дистанционно обучение (ЦДО).

В структурно и съдържателно отношение учебните планове са съобразени с Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование и отговарят на изискванията на чл. 4. от Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища по отношение на съдържанието на учебните планове, изискван брой кредити за съответната специалност и диплома за завършена ОКС и професионална квалификация. Съгласно утвърдените учебни планове и програми за всяка специалност в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, присъствените периоди са 20% от общата аудиторна заетост на студентите в дистанционна форма на обучение и се провеждат по график в основните звена и структури на

ВУАРР. Учебните планове за специалностите в ДФО включват: аудиторна заетост, която се формира от: консултации, свързани със самоподготовката; консултации по лекционния материал; онлайн консултации; извънаудиторна заетост, която се формира от: самостоятелна индивидуална подготовка; тестове за самоподготовка; курсова работа, есе, казус; критериите за формиране на оценката се определят от водещия преподавател в съответствие с учебната програма и учебния план на специалността и в зависимост от тежестта на компонентите: тест за самоподготовка, курсов проект, изпитен тест.

На основание чл. 8, ал. 2 от „Наредба за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища”, чл. 39, ал. 2 от Закона за висшето образование, е разработена и утвърдена задължителната учебна документация (квалификационна характеристика, учебни планове и програми), както и списъка на екипа, провеждащ и осигуряващ обучението, справочник за организацията до достъпа на информационните ресурси, списък на техническите и комуникационните средства, система за изпитване и оценяване, включваща средства за контрол и прозрачност на изпитните процедури и система за контрол на качеството на обучението.

Учебните материали и ресурси за подготовка, използвани в ДФО, по дадена специалност се разработват по методика, която съответства на спецификата на специалността и е в съответствие с чл. 9 от Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища. Организацията и провеждането на ДФО се урежда с Правилник за устройството, дейността, управлението и финансирането на Центъра за дистанционно обучение и Правилник за организацията на учебния процес в дистанционна форма на обучение. Изискванията за актуализиране на разработваните курсове и виртуални учебни ресурси в ДФО е регламентирана в чл. 34 и 35 от Правилник за организацията на учебния процес в ДФО, Правилник за формиране на учебната заетост на академичния състав в дистанционна форма на обучение. Висшето училище е разработило и приело Система за управление на качеството във ВУАРР в съответствие с изискванията на международния стандарт ISO 9001:2008 като в обхвата на системата е включен и ЦДО. На всеки член на екипа, провеждащ ДО е осигурен персонален достъп през индивидуален профил, изграден в системата, което автоматично генерира индивидуален имейл, достъп до форума, възможност за публикуване на съобщения и участие в чат-канал, даващи възможност за комуникация, както между членовете на екипа, така и със студенти и преподаватели. Учебните материали и ресурси за самоподготовка са разположени в базирана в интернет система за дистанционно обучение с гарантиран високоскоростен достъп. В нея се поддържат и организацията и провеждането на дистанционното обучение и интегрирана база с персонални данни, учебни програми и виртуални учебни материали, задачи и тестове.

Системата за дистанционно обучение е базирана в интернет среда на адрес <http://www.vuarr-dist.com/> и <http://do.vuarr-dist.com/>. В изградената софтуерна платформа за ДО са разположени учебни материали, учебни планове, тестови въпроси за самоподготовка и изпитни тестове, допълнителна литература, конспект за изпити, теми за разработване на курсови работи и др. ЦДО е с обща площ 550 кв.м., от които 473 кв.м. са аудиторна площ. Той се състои от четири компютърни зали, които са оборудвани със 78 конфигурации от висок клас, учебна зала за консултации и приемна.

ВУАРР целенасочено поддържа организирането и участието на академичния състав в научни форуми в страната и чужбина за представяне на резултатите от научноизследователската дейност посредством: ежегодна конференция „Ден на биологичното земеделие/; тематични конференции и семинари за представяне на иновационни резултати /; организиране на научни конференции с международно участие ; публикации в списание „Ново знание” и други списания от страната и чужбина. В периода 2012 - юни 2016 г. списание „Ново знание“ публикува 304 бр. научни статии, 184 от които са на преподаватели и 19 на студенти на ВУАРР.

Констатации за изпълнение на критерий 6.1.

6.1.1. През периода се открояват позитивни промени в материално-техническата и компютърната база на ВУАРР, които се съпровождат с: нарастване на аудиторна и лабораторна площ за учебна заетост в кв.м на 1 студент (средно приравнен брой) като през 2016 г. достига 4.36 кв.м; нарастване на брой работни места за аудиторна и лабораторна

работа на 100 студенти (средно приравнен брой) като през 2016 г. достига 204 кв.м.; нарастване (с 80%) на площ на компютърни зали за обучение на 100 студенти (средно приравнен брой) като през 2016 г. достига 35.23 кв.м.; нарастване (с 24%) на брой места в библиотеките на 100 студенти (средно приравнен брой) като през 2016 г. достига 4.6; нарастване (с 50.9%) на брой места в информационните центрове (компютърни и интернет зали и др.) на 100 студенти (средно приравнен брой) като през 2016 г. достига 6,87 кв.м.; нарастване (с 22.3%) на брой компютри на 100 студенти (средно приравнен брой) като през 2016 г. достига 9.26. ВУАРР осигурява необходимите работни места за аудиторна и практическа заетост на обучаемите. Общият брой на осигурените работни места е 15 237, съобразен с графика на учебната заетост и практически занимания и изведен по възприетата формула $PO : ZO : DO = 1 : 0.5 : 0.2$. През периода 2012- 2016 г. във ВУАРР се акцентира върху интензивното развитие на информационно-компютърната база като за целта се инвестират 418766 лв. за усъвършенстване и модернизирание на информационно-компютърното оборудване- компютърни конфигурации и системи, преносими компютри, интерактивни дъски, сървърни системи, системи за анкетиране и тестове, компютърна система за видеонаблюдение и др.. Общият брой компютърни конфигурации към 2016 г. във ВУАРР е 259 броя РС, 4 броя сървъри и съответната компютърна периферия. През периода 2012 – 2016 г. относителният дял на новопостъпващите библиотечни единици на хартиен и електронен носител се движи в интервала 30%- 86% за отделните години. Всички учебни компютърни центрове във ВУАРР са свързани в обща мрежа и имат осигурен достъп до Intranet 24 часа в денонощие 7 дни в седмицата. Осигурен е свободен безжичен интернет достъп на студентите. Скоростта на използваната интернет връзка е 150 MB/s. Изградена е мрежа, свързваща всички учебни зали и окабеляване тип Category 7 до всички компютърни зали с 5 суча Linksys SRW2016. ВУ преминава към оптична свързаност към интернет с голям капацитет Gentoo Linux и backbone switch Cisco SLM224G. ВУАРР е с регистрирано собствено домейн име (uard.bg; uard-ruse.bg; vuarr.com) и разполага с 24 публични IP адреса.

6.1.2. ВУАРР осигурява необходимия академичен състав (научни ръководители, съветници, курсови наставници и други специалисти) за подкрепа и улесняване на ориентацията в образователния процес и мобилността на студентите между системите за висше образование..

6.1.3. Дейностите, свързани с обучението на академичния състав и служителите във ВУАРР се планират, организират и контролират от ръководителите на основните структурни звена. В края на всяка календарна година се изготвя отворена „Годишна програма за обучение”, а постигнатите резултати се документират чрез индивидуални отчети.

6.1.4. ВУАРР осигурява ресурси за прилагане на новаторски практики в обучението и преподавателската дейност. Внедрени са механизми за насърчаване и популяризиране на интерактивен образователен модел чрез разнообразни тренинг инструменти: обучението като изследване под формата на изготвяне на проект; ситуативно обучение; базирано на игра обучение; учене в информационна среда и др. Сред прилаганите новаторски практики в обучението и преподавателската дейност във ВУАРР се открояват интерактивните модули за обучение в областта на финансовия риск-мениджмънт, статистически изследователски методи и др.

СТАНДАРТ 7. УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Критерий 7.1. Висшето училище съобразно своята мисия събира и анализира информация за дейността на вътрешните структури за разработването и прилагането на политиката за осигуряване на качеството, в които взимат участие и външни заинтересовани страни.

Мисията, целите и задачите на ВУАРР се съдържат в публикуваните на интернет страницата Правилник за устройството и дейността на ВУАРР, Наръчника по качеството, в отделни правилници и наредби, проспекти и рекламни материали. Мисията на висшето училище ВУАРР в най-общ вид се съдържа в неговото наименование. Осъществени са прегледи за ефикасността на системата и проби за нейното действие в цялост. Направени са анкетни проучвания сред студентите (5052 бр. анкети), преподавателския и административния състав на ВУАРР (63 бр. анкети). За периода 2012-2016 г. вътрешни одити са провеждани ежегодно на ЦДО,

на филиалите в гр.Русе и гр.Велико Търново, и общо за висшето училище. Ежегодно са провеждани външни одити на ВУАРР – гр.Пловдив, на филиалите са направени одити три пъти, а на центъра за дистанционно обучение – 4 пъти.

Делът на уеб-поддържаните административни услуги в общия обем административни дейности за редовна и задочна форма на обучение е 43%, а за дистанционна форма на обучение – 81%. Във висшето училище се събира и анализира информация за успеваемостта на студентите. Средният успех на дипломиралите се студенти във ВУАРР през 2015-2016 г. в ОКС „Магистър” е отличен 5,71, а в ОКС „Бакалавър” - много добър 5,25. 96,6% студентите се дипломират на редовната сесия за държавен изпит, а само 3.4% се дипломират на поправителна сесия. Част от студентите прекъсват обучението си, поради практически стаж в чужбина с продължителност над един семестър, финансови трудности, майчинство и др.Техният относителен дял за периода 2011/2012-2015/2016 г. се движи между 3,54%-9,90% .Процентът на отпадналите студенти е най-нисък през учебната 2012/2013 г. – 0,16% и най-висок през учебната 2015/2016 – 0,72%. (Таблица 22) В политиката по качеството на ВУАРР е заложено осъществяване на обратна връзка и проучване на удовлетвореността на студентите от предлаганото им обучение и усъвършенстване. Проведената през 2016г. анкета сред завършили студенти с цел наблюдение и анализ на реалната реализация на пазара на труда на завършилите бакалаври и магистри във ВУАРР показва, че 79% от анкетираните са работещи, 1.3% са работодатели и 18% са безработни. При 61% от работещите работната позиция е свързана със завършената специалност.

Констатации за изпълнение на критерий 7.1.

7.1.1. Във ВУАРР се осигурява обучение, съобразно мисията, целите и приоритетите на висшето училище. Провежданата образователна политика е насочена към непрекъснато обогатяване на специалностите от професионалните направления в съответствие с пазарното търсене, мнението на студентите и европейските стандарти. Организацията на образователната дейност е по учебна документация, отразяваща развитието на познанието и практиката.

7.1.2. Във ВУАРР са налице организационни механизми и утвърдени практики за набиране и анализиране на информация за наличните учебни ресурси. Административното ръководство осъществява финансова политика, включваща различни възможности за подкрепа на обучаващите се студенти. ВУ събира и анализира информация за развитието, успеваемостта на студентите и процента на прекъсналите и отпадналите. Във ВУАРР се прилагат методи за оценка и поддържане качеството на обучението и на академичния състав, анализиране на тяхната ефективност и предприемане на коригиращи действия. Учебната документация е разработена в съответствие с действащите нормативни изисквания. Спазени са изискванията относно системата за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища.

7.1.3. Във ВУАРР е изградена информационна среда и организация с конкретни форми на комуникация и база данни за проследяване на трудовата реализация на завършилите студенти. Формираната база данни от системните проучвания сред потребителите на кадри доказва добрата професионална реализация на випускниците в различни области на публичния и бизнес сектора. Използват се възможностите на Центъра за кариерно развитие за проучване мненията на студентите и работодателите и за професионалната реализация на възпитаниците на висшето училище. Изградени са работещи практики, инструменти и процедури за систематично организиране на проучвания на завършилите студенти и работодателите с база-данни за качеството на учебния процес и другите академични дейности.

СТАНДАРТ 8. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Критерий 8.1. Висшето училище публикува информация за: приети програмни документи и учебна документация; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучението на студентите и на академичния състав; решения от академични и факултетни съвети; за университетски форуми с участието на представители на студенти, синдикални и потребителски организации.

Публичната дейност на ВУАРР се осъществява и популяризира чрез разнообразни форми: поддържане на постоянно актуализираща се информация в интернет; организиране на научни /регионални, национални и международни/ форуми – участие в АГРА, Екология и здраве и др.; Участия в международни асоциации – ACEU, VUA EURASHE, IFOAM. За предоставяне на информация за академичния живот и изяви на достъпен език способстват Академичният медиен комплекс „Натурал-А“, включващ Радио „Натурал“ и Телевизия „Натурал-А“ и Академичното издателство „Талант“. Висшето училище поддържа следните домейни: uard.bg (официален сайт на висшето училище); uard-ruse.bg (сайт на Филиал Русе); vuarr.com (сайт на Филиал Велико Търново), vuarr-dist.com (център за дистанционно обучение), e-uard.bg (електронен университет), radionatural.eu (университетско радио), tvnatural.eu (университетска телевизия). Основният уеб-сайт на висшето училище <http://uard.bg> съдържа около 300 страници, перманентно актуализирани, и над 300 новини за периода 2013-2016 г. В сайта на ВУАРР са изградени интерактивни бутони и бързи връзки, които препращат потребителите директно към информационната система, Центъра за дистанционно обучение, списание за наука „Ново знание“, галерия от снимки от събития, филиалите в Русе и Велико Търново, платформата за дистанционно обучение, виртуалната библиотека, центъра за развитие на кариерата, центъра за професионална квалификация, изпълняваните национални и международни проекти.

В информационните масиви на ВУАРР е архивирана и се поддържа пълна база данни с всички приключили процедури в рамките на висшето училище. Води се регистрационна книга с издадените свидетелства за академични длъжности. На официалната интернет страница на ВУАРР <http://uard.bg/bg/pages/view/61> е разработена и се поддържа публична база данни, която позволява да се проследят по години, както текущите, така и приключилите във ВУАРР процедури за академични длъжности.

Информация за сътрудничеството с чуждестранни университети е налична на (<http://uard.bg/bg/pages/view/29>). Относно възможностите за обмен на студенти и докторанти по различни програми публичната информация е достъпна на (<http://uard.bg/bg/pages/view/167>). За резултатите от проведените вътрешни и външни одити информацията е публично достъпна на (<http://uard.bg/bg/pages/view/73>). Относно резултати и мерките, взети след проведени анкетни проучвания сред студентите за качеството на обучение и на преподавателския състав информацията е налична на (<http://uard.bg/bg/pages/view/73>). Информацията, свързана с резултатите от проведени анкетни проучвания сред студенти и работодатели за реализация и заетост на завършилите е публично достъпна на (<http://uard.bg/bg/pages/view/42>).

Констатации за изпълнение на критерий 8.1.

8.1.1. ВУАРР публикува на интернет страницата си пълна информация за професионалните направления и специалности за обучение по съответните образователно-квалификационни степени: действащи учебни планове и програми, форми на обучение, квалификационни характеристики, форми на оценяване, графици на изпитните сесии. Съществува утвърдена практика за публично огласяване на приетите програмни документи и учебна документация, решенията на академични и факултетни съвети, решенията и резултатите от проведени одити, свързани с качеството на обучението на студентите и на академичния състав.

8.1.2. Висшето училище оповестява публично целите и приоритетите на научно-изследователската си дейност на академичния си състав. На обществеността се предоставя информация за научно-изследователските постижения на преподаватели и студенти. На сайта на висшето училище се съдържа информация за университетски форуми с участие на студенти и потребителски организации, а така също - данни за успеваемостта на студентите и заетостта на завършилите висше образование

8.1.3. Информация за сътрудничеството с чуждестранни университети е оповестена и публично достъпна в сайта на висшето училище. Възможностите за обмен на студенти и докторанти са публично оповестени в сайта на ВУАРР.

8.1.4. Публично оповестени в сайта на ВУАРР са резултатите от вътрешни и външни одити, а също и резултатите от проведени анкетни проучвания сред студенти и работодатели за реализация и заетост на завършилите висшето училище.

СТАНДАРТ 9. ТЕКУЩ МОНИТОРИНГ И ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 9.1. Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на учебните програми, съобразно еволюцията на научните знания и технологии.

Водещите в образователния профил на ВУАРР са професионалните направления “Икономика” и “Администрация и управление”, като обучението в двете професионални направления през учебната 2016/17 г. се осъществява в 8 бакалавърски, 17 магистърски специалности и 2 докторски научни специалности.

Периодично се обобщават оценки от проведените проучвания за периода 2012-2016 г., свързани със: сравняване на предлаганите във ВУАРР специалности спрямо тези на други висши училища в страната и в чужбина /ежегодно/; сравняване на публикуваните в Интернет учебни планове и програми, структура на висшите училища, условия за кандидатстване, такси за обучение, кариерни центрове. През периода 2012-2016 са прилагани нови форми и интерактивни методи на обучение работа за повишаване ефективността на учебния процес, подобрени са формата и съдържанието на учебните програми, въведени са нови тематични единици предвид съвременните тенденции на развитие и технологии на производство; създадени са правила за професионално диагностициране на знанията и уменията на студентите. В процеса на усъвършенстване и съгласуване на учебните си планове ВУАРР е актуализирало учебната документация в професионалните направления на предлаганите специалности. Броят на проучените програми, за които е констатирана необходимост от актуализация и тя е осъществена през последните 5 години е както следва: – 2012/2013 – 4 бр., 2013/2014 – 14бр. , 2014/2015 – 2 бр., 2015/2016 – 43 бр. и 2016/2017 – 25 бр. За целия период 201-2016 год. са актуализирани 8 бакалавърски и 20 магистърски програми.

Във ВУАРР се поддържа база данни на завършилите студенти, която дава информация за тяхната реализация по 8 показателя. ЦКР работи в тясна връзка с Клуба на възпитаниците (алумни), който не само дава информация за състоянието на пазара на труда, но и осигурява отворена комуникация между вече завършилите и настоящите студенти, като по този начин осигурява обмен на информация и опит между тях.

Утвърдена практика във ВУАРР е периодично анкетиране на студентите като резултатите от проведените анкети се обсъждат и анализират и се представят като входни данни за обсъждане на ежегодния преглед на системата за управление на качеството от ръководството. Вземат се под внимание студентските искания и предложения за подобряване качеството на обучение по дадена дисциплина или цялостната организация на учебния процес.

Констатации за изпълнение на критерий 9.1.

9.1.1. Редовно се проучва и оценява конкурентната среда чрез сравняване на образователни цели, учебни планове и програми с цел определяне на конкурентните предимства на обучението по специалностите във ВУАРР и на проблемните области. Поддържат се контакти и се провеждат регулярни срещи с водещи работодатели с оглед получаване на обратна връзка на потребностите на пазара на труда, свързан с професионалната реализация на завършилите специалностите от професионалните направления на висшето училище. Профилът на специалностите на ВУАРР е съобразно стратегията, мисията и визията на висшето училище - ориентация към регионалното развитие и управление на агробизнеса. В мониторинга на адекватността на учебните програми, техните преглед и актуализиране се вземат под внимание изводите от проучване на българския академичен опит, европейските добри практики, международните образователни стандарти от страна на преподавателите и администрацията. Налице са данни за периодично проучване на конкурентната среда, състоянието и динамиката на образователния пазар.

9.1.2. Във висшето училище са създадени и се прилагат процедури за обновяване на учебната документация, учебния материал и за въвеждане на нови бакалавърски и магистърски програми. През периода да проведени 43 заседания на колективни органи във ВУАРР за обсъждане на актуализиране на учебната документация. В учебните планове се включват нови, вкл. избираеми дисциплини, отразяващи развитието на научното знание и

технологии. Във ВУАРР е разработен и действа инструментариум за отчитане мнението и оценките на студентите и на потребителите на кадри за учебното съдържание на програмите, които се отчитат при вземането на ключови решения за усъвършенстване на учебния процес. Създадена е организационна среда за разработване, утвърждаване и изменение на учебни програми, неизискващи промяната им в рамките на съответния академичен цикъл.

9.1.3. Във ВУАРР се прилагат утвърдени практики за анализ на външната и вътрешна среда с оглед осигуряване на необходимата информация за мониторинг на програмите. Полагат се усилия за информиране на академичния състав относно световната практика. Установени са подходящи процедури за осигуряване на съпоставимост на учебната документация с водещи български и чуждестранни ВУ.

9.1.4. Във ВУАРР се набира информация и се анализират изискванията на пазара на труда към квалифицираната работна сила. Изградени са и се поддържат контакти с потребителите на кадри с оглед познаване на търсенето на предлагани от ВУ специалисти с конкретни знания и умения.

9.1.5. В мониторинга на адекватността на учебните програми, техните преглед и ревизия активно участие вземат преподавателите и администрацията. Водещ приоритет в работата на академичния състав при условията на конкуренция е обновяване на учебните програми и курсове и на учебното съдържание чрез трансфер на знания от НИД, прилагането на иновативни форми на обучение, на съвременни интерактивни мултимедийни продукти, гъвкаво практическо обучение и ефективно партньорство с бизнеса.

СТАНДАРТ 10. ЦИКЛИЧНО ВЪНШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 10.1. Висшето училище осъществява планирани дейности за самооценяване и външни оценки на всички учебни програми

Във ВУАРР са изградени подходящи управленски механизми за осъществяване на необходимите дейности по циклично външно осигуряване на качеството през периода 2012- 2016 г., в основата на което е институционализираната Система за управление на качеството.

Резултатите от действията на лицата, ангажирани в поддържането на СУК, се анализират от ръководството на ВУАРР, като за целта се правят следните анализи и оценки: Анализ на резултатите от проведените вътрешен и външен одити; Анализ на резултатите от ефикасността и ефективността на обучението (годишен отчет); Оценка на ефикасността и ефективността на предприетите коригиращи и превантивни действия; Обратна информация чрез оценка от страна на студентите. Мерките, произтичащи от наблюденията при вътрешните и външните одити, обсъдени при прегледите от ръководството на ВУАРР, са документирани в протоколи от проведен преглед от ръководството (28.11.2012 г.; 17.12.2013 г.; 15.12.2014 г.; 14.12.2015 г.; 16.12.2016 г.). През периода във връзка с проведени акредитационни процедури във ВУАРР (институционална акредитация, програмна акредитация на професионални направления и на докторски програми) са подготвени следните самооценяващи доклади: Доклад самооценка по утвърдените от НАОА критерии за институционална акредитация – Решение на АС на НАОА (Протокол 8 от 18.04.2013); Доклад самооценка по утвърдените от НАОА критерии за програмна акредитация на Професионално направление 3.7 „Администрация и управление“ - Решение на АС на НАОА (Протокол 18 от 28.05.2014); Доклад самооценка по утвърдените от НАОА критерии за програмна акредитация на Професионално направление 3.8 „Икономика“ - Решение на АС на НАОА (Протокол 25 от 15.07.2014); Доклад самооценка по утвърдените от НАОА критерии за програмна акредитация на Докторска програма „Растениевъдство“ в Професионално направление 6.1 „Растениевъдство“ - Решение на АС на НАОА (Протокол 3 от 18.02.2016); Доклад самооценка по утвърдените от НАОА критерии за програмна акредитация на Докторска програма „Финанси и банково дело“ в Професионално направление 3.8 „Икономика“ - Решение на АС на НАОА (Протокол 14 от 15.06.2016). През периода 2012- 2016 г. са осъществени 16 външни одита от външна одитораща организация Интертек.

Във ВУАРР се съблюдават тези решения и се прилагат процедури за коригиращи действия по повод резултатите от програмните акредитации и изпълнява препоръките от решенията на АС на НАОА. Предприетите и коригиращи процедури са обсъдени и приети на заседания на

Академичния съвет на ВУАРР. Проверката на изпълнението на препоръките от предходна акредитация, посочени в Протокол 27/08.12.2016 г. на АС на НАОА показват положителна оценка по всички препоръки, което е представено подробно в първата част на настоящия доклад.

През периода 2012- 2016 г. във ВУАР в съответствие с изискванията на нормативната база се осъществява дейност по актуализиране и промени на образователните програми и на програмите за обучение. След 2012 г. броят на учебните програми, оповестени в публичното пространство чрез сайта на ВУАРР нараства от 14 на 25 (Таблица 9). Значим аспект на системната дейност по външно оценяване и акредитация през периода е динамиката на броя на оценените програми (27 броя оценени програми в края на периода) и броя на програмите (7 броя), които са претърпели промяна в резултат на препоръките от външни оценки.(Таблица 10)

Констатации за изпълнение на критерий 10.1.

10.1.1.Във ВУАРР е изградена необходимата организация и се провеждат регулярни самооценки и външни одити на ВУ от агенции, признати на национално и международно ниво.През периода за самооценка са проведени 16 външни одита, проведени от външна агенция. Информацията за проведените външни одити са публикувани на сайта на висшето училище.

10.1.2. Висшето училище осъществява изискваните дейности по последващ акредитационната процедура мониторинг за постигане на увереност, че напредъкът, постигнат след последната дейност по външното осигуряване на качеството, се взема предвид при подготовката на следващата. Във ВУАРР се съблюдават решенията и препоръките от акредитационни процедури и се предприемат коригиращи действия по повод резултатите от програмните акредитации като изпълнява препоръките от решенията на АС на НАОА.

10.1.3. През периода броят на учебните програми, оповестени в публичното пространство чрез сайта на ВУАРР нараства от 14 на 25. През периода във ВУАРР е създадена необходимата организация и са приложени процедури за предприемане на действия във връзка и по повод на резултатите от програмната акредитация, въз основа на което са позитивните резултати от процедури по следакредитационен контрол.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На база на оценките по всеки един критерии са формулирани силните и слабите страни на ВУ, както и външните възможности за развитие и евентуалните заплахи:

Вътрешни	Силни страни	Слаби страни
	<ul style="list-style-type: none"> • Учебната и управленската документация е пълна и в съответствие с изискванията по критериите; • Функционираща система за качество, в съответствие с изискванията на вътрешните и външните процедури за оценка; • Осигурен пълен достъп до информация за образователната и научно-изследователската дейност на ВУ чрез електронната страница; • Подходяща/развиваща се материално-техническа база 	<ul style="list-style-type: none"> • Нисък дял на студентите, обучаващи се в редовна и дистанционна форма на обучение; • Нисък относителен дял на публикациите в областта на икономиката и управление в Scopus и Thomson Reuters; • Ниска изходящата мобилност на студентите към чуждестранните партньори, с които висшето училище е сключило договори.
Външни	Възможности	Заплахи
	<ul style="list-style-type: none"> • Свързаност на региона с развитието на растениевъдството и животновъдството; • Възможности за развитие на дистанционното обучение в условията на активизиране на работната сила в региона. 	<ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на кандидат-студентите в страната и региона;

Председател на ПКСНУ:

(проф. д-р Галина Младенова)